

Förord

Älvdalsk grammatik har kommit till tack vare många krafters samverkan. En viktig förutsättning har varit den kreativa miljö som skapats av **Ulum Dalska**, språkföreningen för bevarandet av älvdalska¹. Vid mitten av 1990-talet började föreningen med Mats Elfquist som ordförande att arrangera kurser i älvdalska med mig som ledare. Grammatiskt studiematerial sammanställdes och blev förstadier till denna bok. Med sin paroll ”Inga problem!” var Mats Elfquist en viktig person när vi anordnade kurserna och varje sommar gjorde förhandsupplagor av grammatiken. Ett tack till Mats Elfquist och styrelsen för att ha satt igång grammatikarbetet.

En översättningsgrupp bildades. Vi arbetade med längre projekt som ibland inte avslutades, t.ex. den isländska kortsagan om Auðun. Vi översatte sommarmånadernas predikotexter, tänkta att läsas på älvdalska vid fåbodgudstjänster, och arbetade med pärlor ur svensk och internationell lyrik, med svenska psalmer och andliga sånger och med Kerstin Ekmans roman *Hunden*, som **Ulum Dalska** lät trycka med titeln **Rattsin**. I översättningsgruppen deltog Astrid Andersson (Rot), **Bjerg-Maja**, Margit Heed (Brunnsberg), Mats Elfquist (Månsta), Anna Elfström (Älvdalsåsen), Arne Hårdén (Kittan), Ragnar Johansson, Sune Näslund (Näset), Inga-Britt Peterson (Västermyckeläng), Gerda Werf (Loka). Ett varmt tack till deltagarna. Minnet av dem som inte mer kan nås av något tack bevaras i tacksamhet. Ett tack går till dem som senare deltagit i översättningsgrupper. Här kan nämnas Gösta Larsson (Klitten) och Rikard Estenberg (Garberg).

På kurserna och under långa och många översättningssammanträden ställde älvdalingar, som alltid talat älvdalska i älvdalsk hemmiljö, sin kompetens till förfogande. Jag kunde ”återinlära” det språk jag hört och talat under min barndom i Loka och omsätta mycket av detta i grammatiken tack vare dessa mina språkliga skyddsandar. För mig innebar arbetet en anknytning till studierna i nordiska språk, då jag behandlade ett ämne i älvdalsk ordböjning som Lars Levander en gång föreslagit. Den förste rådgivaren var L. C. Beronius, min morfar, som med osvikligt tålmod och egen terminologi besvarade mina frågor. Hans och andras intalningar på band för ett halvsekel sedan kom åter till nytta. Släktingar och vänner i Loka och Brunnsberg och Anders Johansson på Näset har fullföljt traditionen att tålmodigt besvara frågor om detaljer i älvdalsk ordböjning.

På själva grammatiktexten har kursdeltagare ibland utövat inflytande genom frågor och påpekanden som rört oklara ställen i förhandsupplagorna. Med tack-

¹ Föreningen grundad 1984. Se <http://www.ulumdalska.se>. Klicka på *Läs mer om föreningen*.

samhet nämner jag de kurser som Östen Dahl föranstaltade vid Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet. Så småningom kunde sammankomsterna i stället för kurs kallas ”diskussionsklubb i grammatik med anknytning till älv-dalska”. En av de aktivaste deltagarna var framlidna Inger Ahlgren, som vi minns med tacksamhet. Fortsättningskurser i Stockholm för älvdalingar i exil har också varit ett viktigt diskussionsforum vid granskning av utdrag ur grammatiken. Många kan själva minnas ställen där de haft inflytande på förklaringarnas utformning.

Ett alldeles speciellt tack går till Gunnar Nyström, Uppsala. De samtal vi förde vid arbetets början gav stöd vid uppläggningsen i stort. Han har så småningom haft rollen som handledare och hjälpt mig terminologiskt och metodiskt och med granskning av både älvdalsk och grammatisk text. Tack vare hans tålmod och vänlighet har jag kunnat ta till mig resultaten av hans granskning. Gunnar Nyström har även medverkat med egna avsnitt på många punkter i framställningen.

Ett tack går till Lars Steensland, Lund. Vi korresponderade tätt, medan han slutförde arbetet med den älvdalska ordboken (Steensland 2010), och lyckades jämkä våra stavningssystem på några punkter men nådde inte ända fram. Tack för värdefull korrekturläsning och många synpunkter.

Att övergå från skrivmaskin till dator blev nödvändigt, eftersom skriften annars måste kompletteras med tecken för hand. Denna övergång har varit möjlig tack vare medhjälpare. Tack går till Helmuth Karacsonyi för hjälpen vid anskaffande av första datorn, för första instruktionen och för idén till konstruktionen av tecken-snittet Älvdalska. Tack till Mats Westerling för nödvändig återkommande instruk-tion om ordbehandlingsprogrammen och för det stora arbetet med layouten. Tack till Anders Lind för omsorg om min utrustnings säkra funktion.

Det tidskrävande arbetet med boken har kunnat fortgå tack vare min kära hustru Evas insatser, som förutom markservice ibland även inneburit språklig granskning.

Spånga 14 april 2012

Bengt Åkerberg